

Wstęp

Ustawa o rachunkowości jest fundamentem polskiego prawa bilansowego i obejmuje swoim zakresem wszystkie istotne podmioty gospodarcze w Polsce. Przepisy ustawy o rachunkowości wyznaczają ramy prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzania sprawozdań finansowych. Określają ponadto zasady rachunkowości, tryb badania sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów oraz zasady wykonywania działalności w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa są dynamiczne i ściśle powiązane z innymi regulacjami prawnymi i rozwojem życia gospodarczego.

Ponadto wraz z rosnącą globalizacją można też zaobserwować, iż polska rachunkowość uległa istotnemu umiędzynarodowieniu.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej, rosnąca globalizacja polskiej gospodarki i występujące okresowo międzynarodowe kryzysy finansowe wymagają systematycznego dostosowywania sprawozdawczości finansowej polskich jednostek gospodarczych do adekwatnych norm międzynarodowych.

W ciągu ostatnich trzech lat zmiany w ustawie o rachunkowości były głównie podyktowane zmianami Dyrektyw Unii Europejskiej. Dotyczy to zarówno uproszczeń dla małych jednostek gospodarczych (tak zwane jednostki mikro) jak i nowych obowiązków sprawozdawczych z zakresu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, jakie zostały nałożone na duże przedsiębiorstwa.

Uproszczenia dla małych przedsiębiorstw, które weszły w życie z dniem 1.1.2016 r. pozwoliły obniżyć koszty związane z prowadzeniem ksiąg rachunkowych i sporządzaniem sprawozdań finansowych. Zmiany te miały też na celu zniesienie barier hamujących rozwój przedsiębiorczości i wpłynęły pozytywnie na wzrost konkurencyjności oraz poprawę warunków Działalności Gospodarczej.

W dniu 11.1.2017 r. w Dzienniku Ustaw opublikowana została ustawa z 15.12.2016 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (Dz.U. z 2017 r. poz. 61), która stanowi transpozycję dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z 22.10.2014 r. zmieniającej dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy.

Ustawa weszła w życie w dniu 26.1.2017 r. i ma zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań sporządzonych za rok obrotowy rozpoczynający się 1.1.2017 r. lub po tej dacie.

Implementowane przepisy ww. dyrektywy mają na celu zwiększenie transparentności informacji w obszarze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR) prezentowanych w sprawozdaniu z działalności (w formie oświadczenia) lub w odrębnym sprawozdaniu w zakresie kwestii środowiskowych, społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz z zakresu przeciwdziałania korupcji.

Nowe obowiązki sprawozdawcze adresowane są do dużych jednostek i generalnie obejmują te, które działają głównie na rynku finansowym, w tym m.in.: banki, zakłady ubezpieczeń, emitentów papierów wartościowych oraz duże grupy kapitałowe.

Dyrektywa ta została transponowana również przez rozporządzenie Ministra Finansów z 25.5.2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. z 2016 r. poz. 860).

Wstęp

Ustawa o rachunkowości obejmuje nie tylko zagadnienia będące przedmiotem zainteresowania jednostek sporządzających sprawozdania finansowe zgodnie z uregulowaniami ustawy o rachunkowości, ale także innych jednostek sporządzających sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości. Wiele istotnych obszarów, takich jak:

- zakładowy plan kont,
 - zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych,
 - ogólne wymogi stawiane dokumentom księgowym,
 - wykaz ksiąg prowadzonych przy ich prowadzeniu za pomocą komputera, opis systemu informatycznego i organizacji,
 - ochrona danych rachunkowych,
 - inwentaryzacja składników majątkowych,
 - zatwierdzanie, badanie i ogłaszanie sprawozdań finansowych
- podlegają szczegółowym regulacjom ustawy, mimo zastosowania Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.

Niniejsza publikacja stanowi kompleksowe omówienie poszczególnych zapisów podstawowego aktu prawnego tworzącego polskie prawo bilansowe, jakim jest ustawa o rachunkowości. Oprócz samego Komentarza do przepisów ustawy, objaśniającego ich istotę, znaczenie, miejsce w całym systemie rachunkowości i wzajemne powiązania między nimi, Czytelnik znajdzie także odniesienie do najważniejszych aspektów praktycznych wynikających z określonych regulacji.

Przekazując Państwu kolejne, siódme już wydanie Komentarza do ustawy o rachunkowości, starałem się – jak zawsze – wyjść tym wyzwaniom naprzeciw, ujawniając i opisując wielowarstwowe aspekty rachunkowości, przytaczając zarówno spojrzenie środowiska naukowego, jak i praktyczne potrzeby życia gospodarczego. Pomogła mi w tym rola członka zespołu przygotowującego nowelizację ustawy o rachunkowości, a także moja codzienna praca jako prezesa firmy audytorskiej BDO. Podobnie jak w poprzednich wydaniach niniejszego Komentarza, wiele przepisów ustawy zostało omówionych na tle innych norm i koncepcji rachunkowości, zwłaszcza Międzynarodowych i Amerykańskich Standardów Rachunkowości. Stosując często analizy porównawcze, chciałem już dzisiaj przedstawić Państwu szersze aspekty prawa bilansowego, jak również dać możliwość zapoznania się z rozwiązaniami preferowanymi przez najbardziej wpływowe rynki kapitałowe i finansowe świata, które prawdopodobnie także i w przyszłości będą miały znaczny wpływ na rozwój polskiego prawa bilansowego.

Pisząc te słowa, chciałbym podziękować wszystkim pracownikom BDO za ich inspiracje i krytyczne uwagi.

dr André Helin
Prezes BDO sp. z o.o.

Warszawa, kwiecień 2017 r.